

מערך שיעור – מלאכות אסורות מן התורה

מטרת השיעור:

- להגדיר את המלאכות האסורות מן התורה בשביעית.
- הכרת הפעולות כפי שהן מתבצעות בשדה כיום (זריעה, זמירה, קצירה ובצירה).
- הכרת מלאכות הדומות למלאכות אלו אבל הן במחלוקת האם נאסרו מן התורה (שתילה וחרישה).
- הכרת מלאכות הדומות למלאכות אלו אבל הם מותרות מן התורה (קטיף ידני בכמות קטנה, פיסוג).

מקורות מרכזיים:

ויקרא (פרשת בהר) פרק כה פסוק א - ה

(א) וַיִּדְבֹר יְקֹנֶק אֶל־מִשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תְבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְּתָה הָאָרֶץ שַׁבַּת לִיקְנֹק:

(ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאִסַּפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ:

(ד) וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבַּת לִיקְנֹק שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וְכְרֶמְךָ לֹא תִזְמַר:

(ה) אֵת סַפְיֹם קִצְיֹרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֶיךָ נִזְיֹרְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ:

שמות (פרשת כי תשא) פרק לד פסוק כא

בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת:

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א - ב

הלכה א - מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר ושבתה הארץ שבת לי' ונאמר בחריש ובקציר תשבות, וכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור .

הלכה ב - אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה או על הבצירה, ואחד הכרם ואחד שאר האילנות.

קטיף (קצירה ובצירה)

לא כל קטיף אסור, שהרי נאמר "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה", אלא למדו חכמים שדווקא קטיף בכמות גדולה כדרך בעלים אסורה.

נטיעה

נטיעה אינה מוזכרת בתורה לכן יש הסוברים שהיא אינה אסורה מהתורה (רמב"ם שמיטה פ"א ה"ד לפי המהר"י קורקוס). אך יש סוברים שאם זמירה שתכליתה הצמחה אסור קל וחומר שגם נטיעה אסורה מהתורה (ר"ש מסכת שביעית, פ"א מ"א).

חרישה

בבלי מועד קטן ג ע"א

איתמר, החורש בשביעית, ר' יוחנן ור' אלעזר, חד אמר לוקה וח"א אינו לוקה.
(חכמים נחלקו האם החרישה אסורה מן התורה, בהבנת הפסוק "בחריש ובקציר תשבות".)

הצעה למהלך שיעור:

הכרת הכלים החקלאיים והפעולות שהם עושים:

מגל, מזמרה, מספרי גיזום, מכסחת דשא, צינור השקיה, זרעים, שתילים, דשן, מעדר, מרסס.

הגדרת המלאכות שבפסוק:

- הטמנת זרע באדמה – זריעה
- הטמנת שתיל באדמה (דומה מאוד לזריעה אבל לא מוזכר בפירוש) - נטיעה
- קטיף היבול - קציר ובציר
- הסרת ענפים שלא רוצים - פיסוג
- קיצור של ענפים כדי שיגדלו ענבים משובחים - זמירה
- פילוח קרקע המכשיר אותה לזריעה - חרישה

סיכום המלאכות ואיסורן

המלאכות האסורות	ספק איסור תורה	אינו אסור מהתורה
זריעה	נטיעה	
זמירה		פיסוג, הסרת ענפים לנוי
קצירה ובצירה בכמות גדולה		קטיף בכמות אישית
	חרישה	

קישורים שימושיים

- [דף לימוד בנושא מלאכות אסורות מהתורה](#) ✓
- [דף לימוד בנושא מלאכות שספק אסורות מהתורה](#) ✓
- [משחק לומדה - מלאכות האסורות בשמיטה מהתורה](#) ✓
- [משחק לומדה - סיכום איסור מלאכות בשמיטה](#) ✓
- [משחק מלך השמיטה](#) ✓